

Romani kenna

Romski glornik

**ČHONESKRI ANGRUSTI
LUNIN PRSTAN**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

891.499.(497.12)-1

891.499.(497.12)-2

Livijen, Jože

Čhoneskri angrusti : romani kenva = Lunin prstan : romski zbornik
/ [avtorja besedil Jože Livijen, Jožek Horvat - Muc ; uvodnik Peter
Winkler ; uredil Milan Vincetič]. - Murska Sobota : Pomurska založba,
1994 - Zbirka Panonika)

Avtorja navedena v kolofonu. - Vzporedno roms. in slov. bes.

ISBN 86-7195-128-6

1. Gl. stv. nasl. 2. Horvat, Jožek 3. Livijen, Jože: Dija = Pesmi
4. Horvat, Jožek: Legenda = Legenda. - I. Horvat, Jožek - Muc g.

Horvat Jožek

34412033

Sporočila z obrobja

Etnična skupina Romov, ki živi v Republiki Sloveniji, predstavlja posebno družbeno skupino, ki zaradi svojega jezika, drugačnega načina življenja in socialne diskriminiranosti živi na robu slovenske družbe, pogosto brez možnosti, da bi uveljavila svoje človeške in državljanske pravice.

Dosedanja prizadevanja za pomoč Romom so bila zaradi težavnih razmer, v katerih živijo, usmerjena predvsem v zagotavljanje elementarnih življenjskih možnosti, v vzgojno-izobraževalne procese. Prav gotovo so bili v zadnjih desetletjih storjeni mnogi premiki prav na področju izobraževanja, saj danes večina otrok normalno obiskuje osnovno šolo, mnogi pa so končali tudi srednje in visoke šole.

Poudariti pa je treba, da so znotraj romske skupnosti velike razlike v načinu življenja, tradicije, pa tudi v življenjskem standardu. Zato pri ocenjevanju njihovega položaja ni mogoče uporabljati splošnih načel, saj je treba upoštevati razmere na posameznih območjih. Posebno kritičen je položaj Romov zlasti na Dolenjskem, ko je treba v mnogih primerih najprej zagotoviti temeljne možnosti za bivanje.

Kljub mnogim pozitivnim ukrepom države in njenih služb, pa tudi dobronamernih posameznikov in organizacij, ki poskušajo pomagati Romom, ne bo mogoče doseči večjih premikov, dokler se ne bodo Romi sami organizirali, zato so še posebej dragocene tiste pobude, ki prihajajo iz njihove skupnosti, da se vključijo v svoja društva in začnejo razvijati lastno

kulturno življenje. V trenutku, ko Romi dobivajo zagotovljena posebna mesta v občinskih svetih in se s tem enakovredno vključujejo v soodločanje o javnih zadevah, so take pobude še posebej pomembne. Začetki kulturne dejavnosti mladih Romov, zlasti v Murski Soboti, pa tudi drugih krajih Slovenije, vzbujajo upanje, da raste generacija, ki je dovolj razgledana in izobražena, da bo spodbudila svoje rojake k ohranjanju svoje kulturne dediščine, razvijanju jezika in občutka pripadnosti lastni skupnosti.

Knjižica, ki je pred nami, je delo dveh mladih Romov, ki vsak s svojim izrazom opozarjata na skupnost, ki živi med nami in se ne more in noče več sprijazniti s tem, da živi na robu našega sveta, ampak želi postati njegov enakovreden del.

Peter Winkler

Ⓚ KAJ HI UDALA CEJTČA

Dur hi u devesa pal,
 kada u Monzi, amaro romano kovač,
 ležlahi u brani andu enjato gaf
 te kada u čhavore prik bešahahi i rat
 upu teržekća,
 upe sej bešlahi u beng
 te kerlahi pro direndaj?
 Kaj hi udala cejtča,
 kada šunahahi u paramisća andi bari rat,
 phirnahi u čohenja keril amende,
 len u čhavore mindik kezdinahahi te ušćal,
 kaj čhikerahahi in hoveli pal lende.
 Kaj hi udala cejtča,
 kada kamahahi te čhorel
 tajni babakre čohanjipi,
 minduha žahahi našik
 angje lakre leteče skrinji!
 Kaj hi udala cejtča,
 kada men garuvahahi
 teli babakri rokja,
 kaj kala ratčatar darahahi,
 te pal enja phrala sinjamahi?

Dur, dur hi udala cejtča,
 phurdile sar u phure kipi,
 hijaba hi pal lende te rol,
 mašuda kaj sa paramisća te dija
 gele minduha te sol.

KJE SO TISTI ČASI

Daleč so dnevi,
ko je Monzi, naš ciganski kovač,
nesel branc v deveto vas
in ko smo kot mulci
ponoči posedali na tisti panj,
na katerem je ždel sam vrag
in zganjal svoj direndaj?
Kje so tisti časi,
ko je moj ded pripovedoval
pravljice globoko v noč
in ko so prežali duhovi okrog našega ognja,
smo jih mulci vedno gnali proč,
metajoč za njimi žareča oglja.
Kje so tisti časi,
ko smo hoteli ukrasti
skrivnosti babičinih čarovnij,
da smo vedno zbežali
od njenih letečih skrinj!
Kje so tisti časi,
ko smo se skrivali
izpod babičinega krila od škratov,
ker smo se bali temne noči,
pa čeprav nas je bilo devetero bratov?

Daleč, daleč so tisti dnevi,
zbledeli so kot stare slike,
zaman za njimi so solze,
ker so pesmi in pravljice
šle v gore.

HEGEDIŠČA

Oj, ale, ale kale roma,
kale šorkjenca palu parne droma,
andu baro vilago ule bare verdenca,
keril uščingernahi sajame čhavore pernange
prenca.

Ale andu amaro gaf,
menge šukar muzika te cidel,
u roma kale sar i rat,
niko len khrik na kamja te cibalinel.

Eršti cidlahi upi hegeduva,
kaj khelnahi u fronti manuša,
u dujto cidlahi upi bumba,
murš, so le sinjanahi duge, kale bal.

Trito phudlahi andi piščal,
ande late žalahi ari sano glas;
sarežene men kezdiŋdam te vrtinel,
sar pe menge kezdiŋdahi te mišinel.

Adala sinjanahi muzikašča lače,
i muzika pe širinda andu cilo gaf,
andu amaro rat pe živdarđa i đak,
te akor menge tel dilade:

Te hi tumenge maši bas,
lenen amaro vođiskro dar,
mašuda tumare vođen phraven
te u pinkliŋđa minge pheren.

MUŽIKAŠI

Oj, prišli so, prišli črni cigani,
z belih poti s črnimi petami,
iz širnega sveta z belimi kolesi,
okoli so skakali sajavi otroci z bosimi
nogami.

Prišli so v našo vas,
zlahtne pesmi nam igrat,
cigani črni kakor noč,
nihče jih ni odganjal proč.

Prvi je igral na gosli,
da vrteli so se gosti,
drugi je igral na bas,
možakar dolgih, mastnih las.

Tretji pihal je v piščal,
iz nje je sikal tanki glas;
vsi smo se vrteli,
kot da bi znoreli.

Bili so res izvrstni mužikaši,
vroča glasba je odmevala po vasi,
da je v krvi zagorelo,
njim pa se je pelo:

Če vam je za srečo mar,
sprejmite naš srčni dar,
zato srca si odprite
in nam püte napolnite.